

Skaldið føtt mitt í verðini

Jens Pauli íleinesen rit-höfundur hefur havt eina umfangandi framhaldsgrein í «Sosialinum» um politísk viðrúskifti, mest hvar viðvikur risaveldinum Sovjettssamveldið. Hann biður fólk um ekki at døma greinaróðina fyrr enn hon er at enda komin. Hóast eg ikki havi sæð endan enn, fari eg at koma við nøkrum viðmerkingum, ikki einum «dómi» yvir hana.

Tað er sjáltsamt í føroyskum bløðum at lesa eina so opinskáraða og langa verjuróðu fyri «frælsið» — hetta ymiskt (mis)fataða og nýtt hugtak, sum hevur skap alt eftir muninum sum talar. Um tað er Harrin ella tænnarin, kúgarin ella tann kúgaði, peningamaðurin ella tann fátæki, Association Press ella Novosti, Jens Pauli Heinesen ella Óli Breckmann ella Arbeiðið, Framin ella Dimmalætting og so kanska onkur Bóðberi.

Ein tjóð, sum dagliga verður grýtt undir heilum og hálvum lygnum um heimsins viðrúskifti og hugmyndafrøðisliga hurlivasa, má vera ótrúliga sterk fyri ikki at gerast í ørviti. Hugtøkini skifta týðning sum vindurin blæsir, eitt orð sum ikki hevur minst fimm mótsigandi merkingar, má sigast at vera ótrúliga væl sloppið í okkara samfelagi. Ikki minst orð og hugtøk sum «frælsi», «fólkaræði», «sosialisma», «kommunisma», «liberalisma», og — ikki at gloyma — hvar ið er «føroyskt» og hvar ið er okkum «fremmant». At vit øll og allar hugsanir okkara hvørki og bæði, eru fremmandar og føroyskar, og eins, og ymiskar, samstundis, dettur fáum ihug. Hvar er hin upprunaligi upprunin?

Tá so ein maður sum Jens Pauli ætlar at reimsa mitt í øllum hesum lygnaróki, so ræður um at ansa sær, vera varin ikki at verða undirkaður og koma til somu niðurstøðu sum aðrir lygnarar, tí ein niðurstøða má hava ein sannleika sum grundarlag um ikki korthúsið skal rapa hjá sjálvum tí mest væl meinandi sannleiksprofetinum. Tað ræður um at spyrja seg sjávan aftan á hvønn setning: hvaðani havi eg hasar upplýsingarnar? Og: er tann keldan nú so álítandi? Hverjum endamáli tænnir hon — og hvar er mitt endamál samanborið við tað?

Ikki fari eg at gjøgnumganga greinaróð Jens Pauli, men eitt dømi skal nevast. Ikki eri eg

«stalinistur» ella nakað tann vegin, men tá Jens Pauli skrivar, at í valdstíð Stalins vóru 20 milliónir av sovjetbúgvum dripnir, so er hetta ein «undirfundigur» sannleiki at koma við. Tað er rætt, at minst 20 milliónir lögdu liv til á vígvøllinum har eysturi, í stríðnum móti nazistunum, og vit hava ikki minst hesum milliónum fyri at takka, at gongdin í stríðnum varð sum hon var. Hetta er ein søguligur sannleiki — men er tað ætlanin hjá Jens Pauli at fáa tað fram, at Stalin og stýri hansara myrdu 20 milliónir, so stúrsar man við, og má spyrja hvaðani hann hevur hesi töl og hesar upplýsingar. Ella er tað ein hugsunnarháttur líkur tí, sum ein ávisur Ó.B. kom við, tá hann ákærði Mao fyri at kúga 900 milliónir av kinesarum? (Ein óferur kúgari, hann Mao!).

Bert ein sovordin hálvjörð leysasøga kann fáa lesaran at leggja blaðið frá sær og «døma» alla greinaróðina áðrenn hon er lesin. Og tað man neyvan vera ætlanin hjá Jens Pauli. Tíverri er alt ov mikið av slíkum gitingum, hálvum sannleikum og hugsanarhýsum í greinini.

Jens Pauli hevur tó fingið varhuga av at «kommunisma» og «sosialisma» ikki er einstöðandi við at vera í lumanum á Sovjettssamveldinum og áskoðanum haðani. Millum annað tekur hann fram nógvar vinstrasinnarar, sum ikki halda Sovjettssamveldið vera sosialistiskt, tiansheldur kommunistiskt. Um Jens Pauli telur seg millum slíkar, so er hann komin nokur ljósar fram um flestu fjølmiðlar og skrivandi føroyingar. Tí, líka mikið hvussu ofta, og nógvar, vinstrasinnarar, sosialistar, kommunistar ella hvar hesi nevast, undirstrika, at tey ikki taka undir við stýrinum í Kreml og tess hugmyndum, so er tað sum at sletta vatn á gás, bæði tá vit tosa við «borgaraligar» og «javnadarfólk».

Her skal undirstrikast, at hvørki leiðarar ella onnur í Sovjett ella samsintum ríkjum nakrantíð hava nevnt samfelag teirra «kommunistiskt». Tað eru bert vesturlendskar, serliga amerikanskir tíðindakeldur, sum í teirra hugmyndafrøðisligu fávitsku og vantandi evni til at skilja millum hugtøk, hava funnið uppá at nevna hesi lond «kommunistiska». Enska styttingin «U.S.S.R.» til dómis, merkir «Union of Soviet Socialist Republics», og

tíl dómis eitur «kommunistaflokkurin» í Eystur-Týskalandi als ikki «kommunistaflokkur» aðrastaðni enn vestanfyri, men «Sozialistische Einheitspartei Deutschlands», og soleiðis kundi ein hildið áfram, ikki minst fyri at royna at læra Sosialin eitt sindur um sosialismu- og kommunismu-hugtøkini, sum hann sum lotuvinnings-sinnaður má svimja millum.

At menn so, hinvegin, ivast um tað yvirhøvar finst nakað spor av sosialismu í hesum londum, er annað mál. Fyri flestallar sosialistar vestanfyri er sosialismu-hugtakið so nær knýtt frælsishugtakinum, at hesi bæði neyvan kunnu hugsast uttan hvørt annað. Her hugsu eg ikki um «frælsi» til at kúga og snýta hvønn annan ella frælsi til at gera innrásir í minni ment lond fyri at verja «frælsið» — hetta kenna vit bæði eystan- og vestanfrá.

Og hvar hugtakinum «kommunisma» viðvikur, so má undirstrikast, at her er talan um ein «ideellan», «utopískan» ella tilhugsadán samfelagsform, sum er eitt hugsadán framhald av sosialismuni, og kommunistiskt samfelag eru ikki til í heiminum í dag. Vit kunnu harafturimóti tala um eina andstøðu millum monopol-kapitalistisk lond (USA) og ríkis-kapitalistisk (Sovjettssamveldið).

Annað av hesum londum sigur seg verja «frælsið», og hitt «sosialismuna». Tí tess at verja hesi bæði hvørt fyri seg sigst vera neyðugt at kúga onnur og beita vápn. Aðalhugsanin, heim-spekin aftanfyri heims-politikkin, er, at kúgan av øðrum er neyðug fyri «frælsi», ófrælsi er neyðugt fyri «sosialismu», og fleiri og fleiri vápn eru neyðug fyri «fræði». Ein slíkur logikkur hevði á einum sinnissjúkrahúsi elvt til onkra áhugaverða diagnosu. Spurningurin í dag er ofta um ikki tey, vit halda innanfyri múrarnar eru stórrí logikarar, og teir sum sita við valdið eru meira «hættisligi» fyri seg sjálfan og onnur enn nakar annar.

Eg veit ikki rættiliga hvussu ofta kónir menn siga at núverandi vápnagoymslurnar kunnu sprongja heim in luftina. Men tað kann eisini vera líka mikið, allur fornuftur sigur mær at hann bert kann sprongast eina ferð. So er søgan úti, og harvið alt skeldari um hvør ið er mest, sosialistiskur, frælsissinnaður, kristin, kommunistiskur og so alt tað. Tað er aðalmálið í

dag. Nógvar stríð og long tíð skal til fyri at byggja samfelag upp, tey veri seg kapitalistisk ella sosialistisk. Bert við at nema við ein knapp, ella bert vegna tekniskt óhapp í einum EDV-tóli hjá hernaðargrøðingnum kann øll talan um «samfelag» ruddast burtur.

Hava ikki øll fólk so ein

felags figginda, líka mikið hvat tey siga seg at vera, ella vera søgd at vera?

Skvat!

PS. Til Høga av Heiði: Um tú metir tað vera eina fortreyt fyri at skriva og tala um Sovjettssamveldið, at viðkomandi hevur verið har, sæð, sovjetistiskt sjón-

varp o.s.fr., so skuldi fáur føroyingur verið mælandi um uttanríkisráð.

Hevur tú verið í El Salvador, Vietnam, Pólandi, Suðurafríka o.s.fr.?

Um ikki — loyvir tú tær so ikki at koma við hugsanum um Viegnam-kríggið, støðuna í Suðurafríka osv? Eg spyrji bara.

Er sosialisman í tráð við bíbliuna?

Æraði blaðstjóri tá tað er skrivfrælsi, verða tygum biðin um at seta hetta í blað tygara. Tað verður sent til Dagblaðið, 14. september og Sosialin.

Svarið til yvirskriftina er kort og greitt nei, tvørturimóti.

Tann sokallaða sosialistiska hugsjónin bleiv framsett av Karl Marx. Ein maður sum var ein guðsavnoktari. Tá nú hesin maður, Karl Marx avnokaði Guð í sinum hugsjónum, man tað so vera Guð, sum hevur vælsignað hann við hesum sosialu hugsjónum? Svarið gevur seg sjálvt. Og fruktirnar av hesi hugsjón eru jú sjónligar.

Fyri tað fyrsta, kollvelt-ingin í Russlandi. Morð, deyði líðing fyri milliónir av menniskjum, fyri sosialismuna skuld. Nøvn sum Lenin, Stalin, Sibiria og ikki minst líðing teirra kristnu. Síðan National-socialisman í Týsklandi. Millum annað 6 milliónir jødar, eg nýtist ikki at siga meir. Sosialistman kollveltir Kina. Meir líðing og dráp, og kristni boðan og trúgv verður bannað.

Albanien, Ungarn, Eysturtýskland, Tjekkoslovakia o.s.v. Sosialisman tekur ræðið og bannar kristindóm.

Og soleiðis er Sosialisman farin, sum ein oyðandi eldur um nærsagt allan Heimin í Návni frælsi, javna og broðralag, Uppreistur, kríggj deyði, neyð og líðing. Er tað kristindómur.

Stop siga tit, vit danskføroysku sosialistar eru kristnir.

Jú, eg ivist ikki í, at tit eru kristnir, tá tit siga tað, men tit eru villeiddir.

Idelgoin, sum tit byggja á, er skapt av einum guðshatara. Tað skuldi verið nokk fyri ein hvønn kristnan at steðga á og hugsa seg um.

Tað ljóðar jú ógvuliga kristligt: Frælsi, javnaður og broðralag, og flokkur teirra minni mentu. Men tá ein veit, hvør Karl Marx var, so undrar tað ikki, at politikkurin stríðir móti Bibliuni.

Tað fyrsta rakstrarróp sosialismuna er at stempla vissar medborgarar sum mótstöðumenn, hesir, næsti okkara, hava fingið eitt eyknevi, sum er niðursetandi, fult og ljótt í útleigging sosialismuna. Navnið er kapitalist.

Hesir medborgarar og næsti okkara hava mær vitandi einki brotsverk gjørt. Guð vælsignar teir, sum hann vælsignar okkum øll. Teimum hevur hann so givið pening ella ognir.

Eg kann bara visa til 9 og 10 bóð í skriftini um ikki at girnast hús ella fæ næsta tíns.

Vit trúgvandi vita, at Guð vælsignar okkum øll fyrst og fremst við Gledibodskapinum um Jesus og annars við nógvmum tímiligum vælsignilsum, vælstandi, góðari heilsu og evnir. Men so merkiligt tað ljóðar, eisini gjøgnum roynslur, mótganga, sjúku og fátækradømi. Vit vita frá millum annað Paulusi, hvussu ríkt hann var vælsignaður, hvussu hann takkaði Guði mitt í allar neyð og forfylging.

Føroyingar vita, at á einum skipi er ein skipari, orðið lýsir seg sjálvt. Og soleiðis er alt í lívinum fyriskipað. Tað er ein, sum er settur hægst, at ráða og stýra, og hini skulu vera honum lýðin og undirgivin. Hetta sigur eisini biblian, men ikki sosialisman.

Socialisman mælir til at leggja press á tann ráðandi og diktera honum, hvat hann eigur at gera

við sitt egna skip ella virki.

Politikkurin um instusjónir av øllum handa slag eigur bert at verða ein neyðloysn, og er annars forkastilgur. Í hesum sama sambandi vil eg nevna kravi um javnstilling millum mann og kvinnu, sum er í stríð við tað, Biblian lærir.

Heimið, har mamman og kvinnan var tann nátturligi miðdepilin fyri alla familjuna. Har børn, abbi og omma og tey, sum vóru brekað, fingi eina kærliga umsorgan. Hvar kvinnan hevði sína nátturligu uppgávu og arbeiði... Hetta heimið, har er tað í dag? Tað er oyði?

Børnini eru á veggustovu, tey gomlu á ellisheimi og tey brekaðu á røktarheimi. Og mamman er hon longur mamma? Hon er pressa út á arbeiðsplássið. Hon skal gera sama arbeiði sum maðurin, krevja sama avgerðarætt og myndugleika sum hann. Hóast tað stendur í Skriftini, at maðurin er høvur kvinnuna og at hon skal vera honum lýðin. Tí kunnu eisini lesa 1 kor. 14.34, sum umtalar støðu kvinnunar í einum øðrum sambandi, men sum peikar á tað sama.

Eg kundi uttan iva hildið fram, men tað verður ov drúftur hesaferð. Saman um tikið: sosialisman er ikki í tráð við Bibliuna.

Jákup Vang

